

HARMINCHÁROM VÁLTOZAT
HAYDN-KOPONYÁRA
MAI REVÛ

*(A jelenetek számozását valahogy látja a néző, így lát-
szik, hogy haladunk. Vagy valami kijelző, vagy akár az
Angyal mutathat föl a jelenet elején egy táblát, mint, rém-
lik, bokszmeccseken szokás; már ha más dolga nincs)*

ELSŐ RÉSZ

1.

*(Sötét van, a sötétnél is sötétebb; talán még a vészkijá-
rattáblák se világítanak, ami melleleg a tűzoltósággal
megvívott, megharcolt vitákat sejtet; de ezt nem érdemes
hosszabban szálazni, hisz színpadi utasítás lévén gyöngy
a disznóknak; váratlanul és nagyon hangosan megszól-
lal John Lennon Oh, Darlingja, föltéve, ha a jogdíj nem
aránytalanul magas; a zenére vonatkozó megjegyzéseink
még csak nem is jelképesek, van a színházban ember, aki
ezeket a döntéseket meghozza; legyen; itt az volna a lé-
nyeg, hogy megdobbanjon a szívünk, egyként indulha-
tunk a sírás (zokogás) és a mosoly (vigyorgás) felé; nívós
giccs, na; de tényleg nívós; a fölcsapódó fényben ül teljes
pompában – csatos cipő, a belső kastélyszolgák ezüstpa-
szományos, kék selyemrockja és paróka, paróka, paróka
– Joseph Haydn (a zeneszerző, nem névrokon; ellentétben
a Liszt Ferenc nevű hóemberrel az Örkény-egyperces-
ből); ölében koponya; vagy a hóna alatt, akár egy labda;
vagy mellette, kis emelvényen, aranyzsinórral bíborbár-
sony párnán, drága mivű, díszes üvegszekrényben; meg-
dobban a szíve, lásd fennebb, vagyis örömmel, már-már
ujjongva hallgatja a sírás (zokogás) határán Lennont a
hirtelen támadt csöndben)*

HAYDN

(halkan)

Nem akarok írni többé –

(végigsimít lassan a homlokán, leveszi, letolja a fejről a parókát; melyet, mint tudjuk, mindig magán tartott; ennek valamilyen a tetvekkal kapcsolatba hozható egészségügyi oka volt, de a pontos összefüggésre már nem emlékszünk; újra teljes sötét)

2.

(Zene, fölteszük, Haydn; ha a zenekar, vonósnégyes?, a színpadon, dirigálhatja maga a mester; akin soha nincs paróka, hacsak nem jelezzük az ellenkezőjét; Angyal be; ha két kézzel megoldható, egyik kezében Kőbányai világos, másikkal elmerülten lapoz egy kéziratban, ha nem, akkor ezt vegyük figyelembe a szereposztásnál)

ANGYAL

(folyamatosan reflektál az elhangzottakra)

Angyal be.

Hát evvel megvolnánk, bejönni be.

Ha két kézzel megoldható, egyik kezében, ez megvan, másikkal lapoz. Határeset. Ha két kézzel nem megoldható, akkor ezt vegyük figyelembe a szereposztásnál. Anyád. Nagyon vicces. Ha három kezem volna – *(ha tényleg három keze van, mutatja)*

akkor nem angyal volnék, de marslakó!

Angyal: férfi vagy nő, öreg vagy fiatal, szép vagy okádék –

(csönd)

Okádék, minő, hangsúlyozom, minő kifejezés az, hogy okádék? Okádék kifejezés. Ez nem szolgálja az Úr glóriáját. Minden partitúra végére odaírta, ad gloriam

maiozem Dei. Mint egy sóhajt, kész vagyok, Uram,
köszönöm, Uram, Isten majorjának dicsőségére.

(szív egyet az orrán, húz egyet a Kőbányaiból)

Szív egyet az orrán, húz egyet a Kőbányaiból.

Kőbányai sötét, na, isten, isten.

Mije van a fának? Levele.

(csönd)

Le vele.

(mutatja a sörösüveggel, iszik)

Tetszik érteni? Mije, levele, világos?! Sötét.

(kézíratoz)

Öreg vagy fiatal, szép vagy... vagy... okádék, minden-
esetre angyal. Végre hogy kibökted. Az angyal az an-
gyal. Rettenetes.

(zene)

A zene teremti az időt. Ha volna értelme az angya-
lokkal kapcsolatban időről beszélni, akkor úgy mon-
danánk, hogy bebasz... hogy benyomott valamikor a
hetvenes évek elején, és úgy maradt.

(csönd)

Micsoda?

(iszik, olvas)

Láthatóan be van nyomva.

(csönd, nem hisz a szemének)

Csőnd, nem hisz a szemének. Még jó hogy! Ez nem
hit kérdése, aranyapám, hanem... inszinimitáció...
inszunimini... mini szumi... mumi nini...

*(csönd, nagy levegő, majd mintegy bravúraria, látvá-
nyosan)*

Rágalmaz – ráken – befeketít – bemárt – eláztat –
bemószerol – benyálaz – szid – szidalmaz – kárpál –
nagy levegőt vesz –

(nagy levegőt vesz)

becsmérel – ócsárol – szapul – aláztat – böcsmöl –
simfel – fitymál – fumigál – gyaláz – pocskondiáz –
mocskol – piszkol – pocskol – káromol –

(líheg)

Három olasz út káromol aszút. Csacsi-pacsi. Nem
részletezem. A szójáték a sátántól való. Tovább!

Vádaskodik – áskálódik – ármánykodik – agyarkodik
– acsarkodik – intrikál – vermet ás – fondorkodik –
fúr – furkál – fenekedik – fűrészsel.

(csönd)

Inszinuál. Ne tévedjünk, magyar angyal, hoppácska,
na, isten, isten.

(olvassa)

Be van állítva... Anyád, az van beállítva... Jött föl a
messzi kis fatornyos, velejéig tiszta, ártatlan Bivaly-
basznádról, oszt akkor most beállított... Anyuka.
Anyukád, az van beállítva.

(zene)

Fölmegy a függöny – és már rossz.

(zene; lapozás)

Angyal kissé zavartan lapoz ide-oda, végre megtalá-
lálni látszik, amit keres, nagy beleérzéssel mondja.
Nagy beleérzéssel! Ez színpadi utasítás!? De hova
bele? Bezzeg midőn még drámai szende valék... hol
is? Kolozsvárt, ott laktam a Szamosnál. Akkor még
voltak, valéltak, színpadi utasítások.

Na mindegy, sok okostojás. Tehát.

Jane Fonda, az Oscar-díjas színésznő, sajnálja, hogy
a Today című reggeli show-műsorban a beszélgetős
körben véletlenül kicsúszott a száján a pina szó –

(íjedten abbahagyja, zene)

Nagy árpád, nagy árpád, nagy árpád, nagy árpád...
hogy is van? Majdnem így... megvan... nagy árpi,
nagy árpi, nagy árpi.

(csönd, kézirat)

Senkit nem akart evvel megbántani. Most kicsoda?
A Jane Fonda vagy az Árpi?

(fölnéz az égre, és/vagy sör)

Jó, tudom, tudom, a nivó...

(lapoz)

Ez a Jane Fonda-rész nyilván nem ide jön. Még hogy kicsúszott a száján... akkor tehát benne vó-ót... Az angyalnak nincs teste – vagy nézzek utána egy teológiai szakmunkában? – nincs testem –

(nézegeti a testét)

így a kicsúszott szó ügyében nem vagyok igazán illetékes, de kit bánthat meg egy kósza –

(a zene mintegy közbeszól; kézirat, nagy fény)

Angyal be, és lőn világos, lux oritur, erős, hideg fény. Sötét van, a sötétnél is sötétebb, talán még a vész-kijáratáblák se világítanak – mán hogyané világítanának –, ami melleleg a tűzoltósággal megvívott, megharcolt vitákat sejtet. Sejtet. De ezt nem érdemes hosszabban szálazni, hisz színpadi utasítás lévén gyöngy a disznóknak. Kérdezném, ki most akkor a gyöngy, és ki a disznó. Tovább, spongyát rá. Váratlanul és nagyon hangosan megszólal John Lennon Oh, Darlingja –

(kicsit éneklő; talán)

Föltéve, ha a jogdíj nem aránytalanul magas. A zenére vonatkozó megjegyzéseink még csak nem is jelképesek, van a színházban ember, aki ezeket a döntéseket meghozza, illetőleg legyen. A *csönd, szünet, zene* megjelölések szabadon kezelhetők, és mert nem tudna több lenni, mint blöff, az esetleges recitálásokat sem jelezzük. Vagy mindenütt kérdőjel van.

(recitálva?)

Ez is lehetne éppenséggel recitálva?

(csönd)

Vagy sem.

Itt most – ó-óh, darling – az volna a lényeg, hogy megdobbanjon a szívünk, egyként indulhatunk a sírás (zokogás) és a mosoly (vigyorgás) felé. Nívós giccs, na. De tényleg nívós. Na. A fölcsapódó fényben ül teljes pompában – csatos cipő, a belső kastélyszolgák ezüstpaspománnyos, kék selyemrockja és paróka, paróka, paróka – Joseph Haydn. A zeneszerző. Vagyis nem névrokon. Nem úgy, mint a Liszt Ferenc nevű hóember az Örkény-egypercesben. A zenére megdobban Haydn szíve – nem szívesen lennék színészileg a helyében! –, vagyis örömmel, már-már ujjongva hallgatja a sírás (zokogás) határán a Lennon-zenét. És aztán a hirtelen támadt csöndben –

(zene)

halkan azt mondja: nem akarok írni többé.

(sötét)

3.

(Mintegy helyesbítve az előző sötétet, világos; Haydn anyja hunyorog a fényben, mint aki eltévedt)

ANYA

Kicsoda nem akar? Még hogy az én tündér kisfiam ne akarna írni? Hát mindég ír. Ha akar, ha nem akar, az ír. Úgy folyik belőle a zene, mint belőlem a könny. Mint Tiszába a kis Túr. Hajóvonták találkozása tilos. Mama, mondta, kiírom én a szemüket, mondta. Így, hogy kiírom, így mondta.

ANGYAL

A néninek mit teccik itt keresni a néninek?

ANYA

Néhé-ni? Néni ám a térgyed kalácsa!

ANGYAL

Dá ízásán táccik bászélni. Níderöszerrejh?

ANYA

Burgenland, fiam, Burgenland.

ANGYAL

Na ja, az mindjárt más.

(tolja kifele az asszonyt)

Sodródjon, Katika, sodródjon kifelé.

ANYA

Burgenland, Burgenland nagy szülöttje – tessék memorizálni – nagy szülöttje Burgenlandnak a – az én tündérvirágom.

(el; csönd)

ANGYAL

Ez a jelenet nincs is... Burgenland nagy szülöttje –

(pofát vág)

ANYA

(„kintről”)

Ne vágj pofákat!

ANGYAL

Te akartad. Tessék. Ki mit tud. Aki kérdez: Vágó István. Aki válaszol – tessék, ott – az a bajuszos úr – nem,

nem ön, asszonyom – egyébként az a kis pihe az or-
rocska alatt –

(sóhajt)

kizárólag bizonyos fényben látható – fényesésben –
ferde, őszi fényesésben – ahogy selymesen, csöndesen
fölszikrázik – donna baffuta sempre piaciuta – finszik
a bajszos nők –

(elréved)

Elnézést, asszonyom, a pénztárnál visszatérítjük a je-
gye árát – én is csak úgy hallottam ezt a bajszos – ezt a
bajszos – bajszos esztétikát – mindenki bajszos – bocs
– engem egyébként ez nem – én nem – az angyalok-
nak nincs – a szakirodalom szerint nincs testük.

(talán megemelinti a tökeit)

Szóval Haydn – ne tessék jönni, hogy bécsi klassziku-
sok – köztünk szólva ki nem bécsi klasszikus itten –
bécsi klasszikusok egyfelől, popdaráló másfelől – De
valami konkrétat! – Be ne mondja a Teremtést, uram
– bocs, Főnök – Mert végtére is ki volt Haydn?

(vállat von)

Popdaráló. Hát erre nem fogunk választ kapni –
*(csönd, fixálja a bajszos nőt, vagy/és birizgálja a saját
bajszát, bajsza helyét)*

Fölszikrázik – ha van testem, ha nincs, fölszikrázik –
Meg lehet örülni tőle!

(csönd)

Lehet, hogy ez itt a probléma? Hogy Haydntól nem
lehet megörülni? Mozarttól meg lehet, Haydntól nem
lehet.

ANYA

(betör, bejön, befut, vagy fény esik rá, oldjuk meg)

Micso-oda-a?! Hogy az én fiamtól nem lehet megörülni? Az én fiam már akkor örült volt, amikor azt a koravén kis – na, mi is a neve? – Amadeust még bilire se ültette az a nagyravágyó apja. Még hogy nem örült! Az én kisfiam olyan örült, hogy a fal adja a másikat! – Mit örült! Egyenesen tébolyító – észvesztő – a falnak lehet menni tőle – idegölő – futóbolond – kész agyrém –

(hirtelen abbahagyja, halkan, komolyan megérinti az Angyalt)

Kész agyrém a Józsi, de van benne rendszer.

ANGYAL

(tapintatosan vezeti ki az Anyát)

Tessék jönni – úgy, erre –, csak nyugodtan.

(hirtelen külöki a látókörünkből)

Eriggy má!!!

(sötét, majd azonnal világos)

Ezt még elfelejtettem. Nincs benne koponya, de hát ez legyen itt a legnagyobb baj.

Szóval. Einstein meghal, na, Einstein azért egy koponya, és az Úr színe elé kerülve – tiszteletem, Főnök – így szól: Uram, egész életemben ezt kutattam, értelmet adna neki így utólag – post festa, de ez nincs a vicc-ben, csak a nívó miatt szúrtam be –, ha megmutatnád nekem azt a Te nagy teremtésednek azt az ő képletét. A világegyenletet. Oké zsoké, bólint az Úr, és átnyújt egy papírlapot. Einstein nézi, nézi, egyre izgatottabb lesz, majd így szól: Uram, az egyenlet teljesen hibás.

(zene)

Tudom, fiam, válaszolt az Úr.

(Az Angyal szigorúan farkasszemét néz a közönséggel, vagy ha van valaki a színpadon, Haydn, esetleg mindenki, rendezési probléma, akkor azokkal; majd sötét. Lehet, hogy az elválasztó „sötét” „zenét” is jelent)

4.

HAYDN

(zongoraszerűségnél ül, talán)

Esterházy –

(rövid, diadalmas zene, nem okvetlenül Haydn)

Ügyelni – arra azért kéne ügyelni – hogy ez a szó –
(fenti zene)

legalább itt – hogy ez a szó legalább itt – hogy itt ne
– hogy itt ne hangozzék el –

(zongorafutamok)

Esterházy-mentes színpadot füstök képzeletem salétromos falára – Esterházy-mentes övezet –

ANGYAL

(besiet, azt játssza, hogy egy inas, a zongorától a teázóasztalkáig kíséri Haydnt, rokokó a köbön, teával kínálja, cukor?, teáznak)

Igazad van, apukám.

Vörös Csepel, vezesd a harcot!

(sötét; nagy zajjal leesik, összetörik a teáskészlet)

Basszus! Meisseni!